

MASARYKOVA UNIVERZITA

Inspirace k tématu „ovocný strom“ z pohledu dějepisného Pavel Vyhňák

Jak šel Rumcajs pro ~~červené~~ červené jablko

A pro koho bylo to jablko?

NEJRŮZNĚJŠÍ PODOBY JABLKA A JABLONĚ

Legendy, folklór a tradice

(brainstorming)

- Jabloň - strom poznání - bible
- Jablko - symbol prvotního hříchu
- Jablko je také symbolem krásy, svěžesti a zdraví
- Jablko prostřelené šípem Viléma Tella
- V pohádkovém příběhu o **Sněhurce**, je princezna zabita (*spíše se dostala do jistého druhu bezvědomí*) tím, že okusí otrávené jablko

Možná nevíte že ...

- ❑ Jablko vystupuje také v řecké Iliadě. Paris měl rozsoudit, která ze tří řeckých bohyň je nejkrásnější. Ta nejkrásnější dostala právě jablko. (kdo je autorem?)
- ❑ Ve starověkém Řecku, bylo nabídnutí jablka ženě chápáno jako nabídka sňatku. Nakousnutí jablka znamenalo, že žena souhlasí
- ❑ V legendě o králi Artušovi, je zmiňováno jméno mytického ostrova - *Avalon* - mělo znamenat "ostrůvek jablek"
- ❑ Dánský folklór říká, že jablka vadnou kolem cizoložníků
- ❑ Ve Spojených státech, Dánsku a Švédsku, je (prý) naleštěné jablko tradiční dárek pro učitele. Toto pocházelo ze skutečnosti, že učitelé během 16. k 18. století byli bídne placeni a tak rodiče „upláceli“ učitele poskytnutím jídla. Jablka byla velmi běžná plodina a tak byli učitelům často posílané koše jablek. Jak platy se zvětšily (ve výše zmiňovaných zemích), množství jablek bylo postupně nahrazované jedním

Jabl

- ▣ Jabl
- ▣ Na
- ▣ Vz

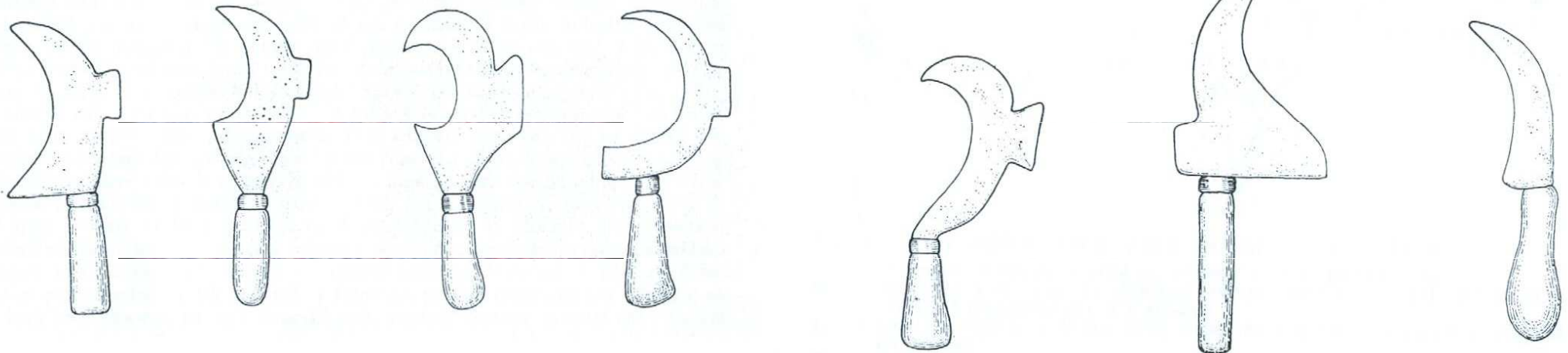
Apple Computer, Inc.

Trocha „vědy“ – historie ovocnářství a sadařství

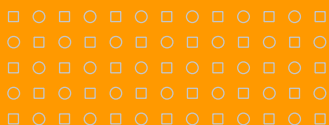
- ❑ Ovoce – konkrétně jabloň a její plody provázejí lidstvo prokazatelně od 9. tisíciletí př. Kr.
- ❑ Nálezy ohryzků jablek - Jericho našli kromě jiných pozůstatků dávného života i ohryzky jablek.
- ❑ O něco mladší je nález ze sumerského města Uru, kde královně měly posmrtný život zpříjemňovat *křížaly*.
- ❑ Jablko jako symbol magických sil lásky, nesmrtelnosti, panenské neporušenosti, ale i hojnosti se ve středověku stalo jedním ze čtyř symbolů královské moci vedle žezla, koruny a meče.
- ❑ Královské jablko bylo ozdobeno křížem a vládce ho vždy držel v levé ruce.
- ❑ Jablka měl v oblibě i Karel IV. a zasloužil se o jejich další šlechtění a vysazování nových jabloňových sadů.

České země a „ovocný strom“

- Z doby 9. století na Moravě máme z písemných pramenů doložené ovocné sady, které stávaly v blízkosti hradišť. (ale plané odrůdy jsou na našem území potvrzeny již mnohem dříve)
- V sadech, nebo u domů stávaly jabloně, hrušně, višně, meruňky, dříny a broskve.
- Máme časté nálezy makrozbytků pecek broskvoně, několika druhů slivoní, třešní, jabloní, hrušní, višní. Známe i doklady pěstování. (např. Mikulčice, Opravil, E., 1983).
- K řezu stromů se používalo různých nožů. Využití našly také nože bez výběžku "securis,,.

Oplocený sad z konce 14. století. Jeho Pecky trnky
aně středověkého – nalezeno
pravdepodobně mocnější „securis“
pro řez ovocných stromů 1

Vybrané téma - Jablko, jabloň

Ukázka z písemných pramenů - Bible

- ❏ O jablkách se bible výslovně nezmiňuje
- ❏ V knize Genesis: *"Žena viděla, že je to strom s plody dobrými k jídlu, lákavý pro oči, strom slibující vševědoucnost. Vzala tedy z jeho plodů a jedla, dala také svému muži, který byl s ní, a on též jedl."* (Genesis 3, 6).
- ❏ Jablka se objeví v mnoha náboženských tradicích, často jako mystické a zakázané ovoce.
- ❏ Že se jednalo o jablko, vychází z latinské jazykové slovní hříčky: zlo i jablko se latinsky řekne *malum*, slova se liší jen délkou slabik.

Historie: KRÁLOVSKÉ JABLKO

- Královské jablko, symbol Kristovy vlády nad lidstvem.
- Vládce držel jablko v levé ruce a opticky a fyzicky níže, než na pravé straně žezlo.
- Stříbrné pozlacené žezlo a zlaté jablko, které patřily Karlovi IV. k jeho původnímu gotickému souboru korunovačních klenotů, jsou dnes uloženy ve Vídni.
- Pro Habsburky byly zřejmě příliš jednoduché a tak si nechali vyrobit honosnější. Královské jablko a žezlo, které jsou dnes součástí Českých korunovačních klenotů, nechal zhotovit císař Ferdinand I. v letech 1532 až 1534.

Historie: KRÁLOVSKÉ JABLKO

- Na kruhu pod křížkem je nápis ***DOMINE IN VIRTUTE TUA LETABITUR REX ET SUPER SALUTARE TUAM EXULTA*** což znamená: *Hospodine, z tvé moci raduje se král a z pomoci tvé jásá.*
- Na horní polokouli jsou scény z Pomazání Davida na krále a Zápas Davida s Goliášem
- Na dolní polokouli výjevy z Geneze, znázorňující Adama klečícího před Stvořitelem, Uvedení Adama do ráje a Stvořitele varujícího Adama a Evu před stromem poznání.

*Královské jablko
fototéka Pražského
hradu
Ateliér Paul*

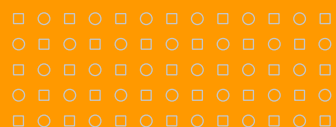
Eva - Albrecht Dürer

Adam a Eva – Rubens (1628-29)

klasické zobrazení biblického příběhu - jablko jako symbol moci.

Adam a Eva – Tizian (1550)

I symbol

Ironický odkaz
malířem jako sexuální harazka mezi dvěma muži (přípodobně

A symbolika dnes - Překvapení pro Adama,

Foto by matrix

1) dy používáno

Integrace Dě – Fyz: NEWTONOVY JABLONĚ

- ❏ V zahradě Woolsthorpského panství v anglickém hrabství Lincolnshire, venkovském sídle, kam se v roce 1665 uchýlil britský fyzik Isaac Newton před epidemií dýmějového moru pustošícího Londýn, stojí stará jabloň. Místní o ní tvrdí, že pochází z odnože stromu, jehož padající jablko přivedlo na podzim roku 1665 Newtona na myšlenku gravitace.
- ❏ Původní strom se zachoval zřejmě až do roku 1814, kdy ho vyvrátila silná bouře. Z jeho dřeva byly prý vyrobeny židle. V té době už z něj existovalo několik štěpů a dnes roste v zahradách fyzikálních ústavů po celém světě několik desítek jeho klonů.

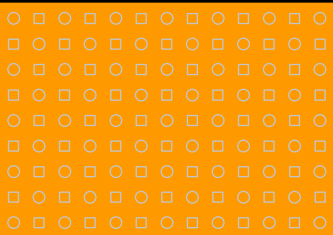
Integrace Dě – Čj: Jablka v bájesloví

- ❏ **Homér – Ilias:** Afrodita, Artemis a Athéna. Všechny tři se dostaly do sporu o to, které patří zlaté jablko s lakonickým nápisem: "Té nejkrásnější." Jako sudího si zvolily Parida, syna trojského krále. Ten za slib, že získá za manželku nejkrásnější ženu světa, Helenu, přiřkl titul bohyni Afroditě.
- ❏ Poněkud přívětivější je historie zlatých jablek v zahradě Hesperidek (dcer noci). Hrdinou příběhu je nejoblíbenější z řeckých reků Herakles, v latinské verzi Herkules. Musel splnit úkol - přinést zlatá jablka ze stromu v zahradě Hesperidek.

Námět na poslední zamyšlení

Středověcí obchodníci s alkoholem 😊

Děkuji za pozornost a přeji příjemný den.

